

Powstanie utworu wiąże się z nabyciem przez jego autora określonych praw. Są to prawa osobiste i prawa majątkowe.

Za pomocą osobistych praw autorskich chronione są interesy związane z osobą twórcy przejawiające się w jego więzi z utworem. Prawa osobiste chronią niemajątkowe interesy twórcy.

Są to prawa niezbywalne, związane z osobą twórcy, nie można ich przenieść na inną osobę. Tylko twórca ma prawo decydować o pierwszym udostępnieniu utworu publiczności a także jak go podpisze: imieniem i nazwiskiem, pseudonimem, czy też w ogóle nie zamieści podpisu. Prawa osobiste zawsze przysługują osobie fizycznej, która stworzyła utwór. Osobiste prawa autorskie nigdy nie wygasają.

Prawa osobiste:

- ✓ *prawo do autorstwa utworu,*
- ✓ *prawo do integralności utworu (nienaruszalności treści i formy) oraz jego rzetelnego wykorzystania,*
- ✓ *prawo do oznaczenia utworu swoim nazwiskiem lub pseudonimem albo do udostępniania go anonimowo,*
- ✓ *prawo do nadzoru nad sposobem korzystania z utworu, np. przez osoby trzecie,*
- ✓ *prawo do decydowania o pierwszej publikacji.*

Autorskie prawa majątkowe są skonstruowane na innych zasadach niż prawa osobiste a ich treścią jest eksploatacja utworu (forma wykorzystania utworu, czyli warunki, na jakich licencjodawca jest uprawniony do korzystania z programu) w celu osiągnięcia wynagrodzenia. W przeciwieństwie do praw osobistych, są prawami zbywalnymi. Można je przenieść na inną osobę. Wówczas utworem rozporządza nowy właściciel.

Do ich przejścia na inny podmiot może dojść:

- ✓ na podstawie umowy o przeniesienie autorskich praw majątkowych,
- ✓ umowy licencyjnej,
- ✓ w drodze dziedziczenia.

Umowa o przeniesienie praw autorskich polega na tym, że twórca przekazuje swoje prawa majątkowe do utworu (korzystanie, rozporządzenie, udzielanie zezwolenia na korzystanie przez innych) na rzecz nabywcy. Typowym przykładem jest odpłatne lub nieodpłatne korzystanie z programów komputerowych. Jeśli mamy do czynienia z dziełem stworzonym wspólnie przez kilku autorów, prawa autorskie mają wszyscy

współtwórcy. Jeśli jest to utwór zbiorowy to prawa autorskie należą do wydawcy lub producenta. Prawa majątkowe mają charakter zbywalny i są dziedziczne. W przeciwieństwie do praw osobistych prawa majątkowe nie trwają wiecznie, lecz wygasają po upływie określonego terminu. Mają więc charakter czasowy, co oznacza, że po upływie przewidzianego prawem okresu definitywnie wygasają. Zasadą jest, że przysługują one twórcy utworu. Zdarza się jednak, że nabywają je inne podmioty. Taka sytuacja zachodzi, na przykład, gdy utwór został stworzony przez pracownika w ramach wykonywania obowiązków pracowniczych. Wówczas, jeśli pracodawca przyjął utwór, jemu przysługują majątkowe prawa autorskie.

Prawa majątkowe:

- ✓ *prawo do korzystania z utworu,*
- ✓ *prawo do rozporządzania nim,*
- ✓ *prawo do wynagrodzenia za korzystanie z niego przez inne osoby.*

Autorskie prawa majątkowe gasną z upływem lat siedemdziesięciu:

- 1) od śmierci twórcy, a do utworów współautorskich od śmierci współtwórcy, który przeżył pozostałych;
- 2) w odniesieniu do utworu, którego twórca nie jest znany od daty pierwszego rozpowszechnienia, chyba że pseudonim nie pozostawia wątpliwości co do nazwiska autora lub autor ujawnił swoją tożsamość;
- 3) w odniesieniu do utworu, do którego autorskie prawa majątkowe przysługują z mocy ustawy innej osobie niż twórca (pracodawca) od daty rozpowszechnienia utworu, a gdy utwór nie został rozpowszechniony od daty jego ustalenia;
- 4) w odniesieniu do utworu audiowizualnego od śmierci najpóźniej zmarłej z wymienionych osób: głównego reżysera, autora scenariusza, autora dialogów, kompozytora muzyki.

oprac. na podstawie materiałów szkoleniowych BP w Ciechanowie